Programma Sessie proportionaliteit

Vorm

Een kennissessie waarbij het eerste deel bestaat uit korte presentaties, het tweede deel uit discussie en co-creatie in groepjes en het laatste deel een terugkoppeling en plenaire discussie.

Programma (2,5 uur)

- 09:15 - 09:30 - Inloop & koffie
- 09:30 - 10:15 - Inleiding & presentaties
- 10:15 - 10:45 - Co-creatie deel 1
- 10:45 - 11:00 - Pauze
- 11:00 - 11:30 - Co-creatie deel 2
- 11:30 - 12:00 - Terugkoppeling & plenair gedeelte

Schematisch

- Inleiding, introducties en presentaties (45 min)
    - Inleiding: welkom, korte recap en schets van de dag, Introducties: iedereen stelt zich kort voor (15 min)
    - Presentatie [redacted] proportionaliteit + vragen (15 min)
    - Presentatie [redacted] kansen voor drones + vragen (15 min)
- Co-creatie deel 1 (30 min)
    - Doornemen use case: belangrijke aspecten, welke data worden verzameld? (15 min)
    - Wat zijn de maatschappelijke belangen/waarden/opbrengsten en wat zijn kosten/risico's in deze use case? Valt er iets op? (15 min)
- Pauze (10 min)
- Co-creatie deel 2 (40 min)
    - Wie heeft er last van risico's, en wie baat bij belangen? (15 min)
    - Iedereen stemt op belangrijkste risico's en kansen (5 min)
    - Vraag: Is dit proportioneel? (10 min)
    - Reflecteren op alternatieven (10 min)
- Plenair gedeelte (25 min)
    - Terugkoppeling (10 min)
    - Plenair gesprek (15 min)
    - Afsluiting

Lijst benodigdheden

- Laptop met de powerpoints
- Scherm om ppt op aan te sluiten
- Sprekers
- Notulist

- deelnemers opgedeeld in groepen (4 a 5)
- Use cases, geprint
- Moderator per groep
- Schema, uitgeprint voor moderators
- Opdracht uitgewerkt op papier/ in ppt
- Post-its
- Stiften/pennen
- Grote vellen papier → A2/ rol
- Post-its en stiften
- Vellen met uitkomst co-creatie deel 1 → A2
- Stemstickers
- Plek om uitkomst op te schrijven?

<u>Programma uitgewerkt</u>

Rolverdeling:

[redacted] moderator
[redacted] ondersteuning
[redacted] Ondersteuning & notulen

Deelvragen:

- Is er een fors maatschappelijk belang bij het inzetten van drones? Hoe weeg je een dergelijk belang af tegen risico's? Welke data worden verzameld en met welk doel?
- Wie bepaald de proportionaliteit? Hoe kunnen bewoners betrokken worden?
- Wat is de impact van drones op publieke waarden zoals de TADA?

Usecases:

- Onderhoud en beheer openbare ruimte
- Pakket en maaltijdbezorging
- Logistiek transport
- Vitale maatschappelijke diensten (brandweer, politie, medisch)

Inleiding, introducties en presentaties (45-50 min)

Inleiding: (15 min)

[redacted] heet iedereen welkom, herhaalt nog even kort het doel van Responsible drones en wat er nog gaat volgen, geeft een recap van wat er de vorige keer verteld is en wat er vandaag op het programma staat. Vervolgens stelt iedereen zich in een paar zinnen voor.

Presentatie [redacted] *(15 min)*

[redacted] presenteert over de kansen en het maatschappelijk belang van drones. Hij gaat in op twee of drie use cases bij het gebruik van drones die later gebruikt zullen worden. Aan het eind is er kort ruimte voor vragen.

Presentatie [redacted] (15 min)

[redacted] presenteert over proportionaliteit en wat belangrijke begrippen zijn om daarin mee te nemen. Ook over tools als de DPIA en sensor verordening. Wat betekent dit in de context van drones. Aan het eind is er kort ruimte voor vragen.

Benodigdheden

- Laptop met de powerpoints
- Scherm om ppt op aan te sluiten
- Sprekers
- Notulist

Co-creatie deel 1

Doornemen use case (10 min - 15 min)

Beslis aan het begin wie van de groep de terugkoppeling doet aan het einde van de sessie. De moderators schetsen vervolgens kort de opdracht. Spreek daarna met elkaar de use case door. Wat zijn belangrijke aspecten in de case? Welke technologie wordt gebruikt? Welke data worden verzameld? Wat valt op? Schrijf de eerste reacties op post-its en plak deze op de daarvoor bestemde plek op het vel.

Kosten vs baten (15 - 20 min)

Bedenk vervolgens wat de kosten en baten zijn van drone toepassing(en) uit de use case. Wat zijn toegevoegde maatschappelijke belangen en waarden? Wat zijn mogelijke risico's en kosten bij de toepassing? Schrijf dit op post-its en plak deze in de bijbehorende vakken op het vel.

Benodigdheden

- deelnemers opgedeeld in groepen (4 a 5)
- Use cases, geprint
- Opdracht uitgewerkt op papier/ in ppt
- Post-its
- Stiften/pennen
- Grote vellen papier
- Moderator per groep

Pauze (10 - 15 min)

Co-creatie deel 2

Kosten en baten van wie? (15 min)

Na de pauze breiden de groepen de kosten en baten uit de met de vraag 'wie heeft er belang bij en voor wie zijn de risico's'? Met behulp van deze verdiepende vraag wordt duidelijker waar de belangen in het bepalen van de proportionaliteit. De deelnemers schrijven het wie op een post it die onderaan de post-its met belangen en risico's wordt geplakt. Als dat gedaan is, kunnen op basis daarvan iets zeggen wie het meest baat heeft bij de use case en wie het hardst geraakt wordt?

Stemmen op kosten en baten (5 min)

Nadat bepaalt is voor wie de kosten en baten zijn wordt er gestemd op de 'zwaarte' van de risico's en kansen. Elke deelnemer heeft 10 stickers die zij/hij verdeelt over de risico's en kansen. Hoe meer stickers een post-it krijgt, hoe zwaarder deze weegt.

Is het gebruik van drones in de use case proportioneel? (10 min)

Als de stemmen geteld zijn is er ruimte voor discussie over de proportionaliteit van de toepassing. Gezien de kansen en risico's, vind je de toepassing proportioneel? Hoe is het om op deze manier over proportionaliteit te denken?

Reflecteren op alternatief gebruik (10 min)

Naast proportionaliteit is subsidiariteit ook een belangrijk afwegingen bij het gebruik van drones. Is het gebruik van drones in deze use case de beste manier om het doel ervan te bereiken, of zijn er andere manieren die eigenlijk beter/efficiënter zijn. Als er alternatieven zijn, hebben deze vergelijkbare kosten? Zijn drones dan de beste manier om dit te doen?

Hoe zwaar wegen de kosten en de baten, is de use case proportioneel? (15 min)

Nadat is bepaald wie er wordt geraakt, denken de deelnemers na over de zwaarte van de kosten en baten? Hoe groot is het maatschappelijk belang? En hoe zwaar wegen de risico's? Met stemstickers plakken de deelnemers 1 - 3 stickers per post-it, met het oplopen van de risico's. Tel de stickers bij de kosten en baten, is het gebruik in deze use case proportioneel? Waar loopt de groep tegenaan in het maken van dit besluit? Wat viel op? → reflecteren alterantieven

Benodigdheden

- Post-its en stiften
- Vellen met uitkomst co-creatie deel 1 → A2
- Stemstickers
- A4 om uitkomst op te schrijven?
- Begeleiders groepen?

Plenair gedeelte

Terugkoppeling (5 - 10 minuten)

De woordvoerder van elke groep vertelt kort over de stappen die doorlopen zijn in de use case en wat er in hoofdlijnen uitkwam. Er is ruimte voor vragen.

Plenair gesprek (20 - 25 minuten)

- Hoe was het om dit te doen?
- Hoe moeten we de proportionaliteit in de toekomst bepalen?
- Hoe kunnen bewoners/stakeholders betrokken worden?
- Eventueel: zijn er al ideeën over spelregels?

<u>Relevantie sessie</u>

In het Amsterdam Drone Lab gaat geëxperimenteerd worden met nieuwe toepassingen voor drones. Drones zijn praktisch vliegende sensoren en daarom is het belangrijk om de randvoorwaarden van het gebruik te onderzoeken. Proportionaliteit is een van de kernvragen als het gaat om randvoorwaarden. Wanneer weegt het maatschappelijk belang op tegen de genoemde risico's, hoe wordt dat bepaald en door wie? Omdat er maatschappelijk een sterke tech push is rondom nieuwe technologieën zoals drones, is het goed om na te denken over de wenselijkheid en randvoorwaarden hiervan.

<u>Achtergrond Inhoud</u>

In de eerste sessie staat de vraag ‘hoe bepaal je de proportionaliteit van drones?’ centraal. Bij drones is er een zekere spanning tussen mogelijkheden en risico’s. Enerzijds biedt het gebruiken van drones kansen, zoals bij het controleren of er onderhoud nodig is bij moeilijk toegankelijke gebouwen of medicijntransport. Anderzijds brengt het ook risico’s met zich mee, zoals schending van privacy en dreigingen op het gebied van veiligheid en cybersecurity. Deze spanning roept de vraag op of en wanneer de mogelijkheden van drones in verhouding staan tot de risico's. Tijdens deze sessie zullen we een eerste discussie voeren over de proportionaliteit van dronegebruik. Meer informatie over de inhoud van de sessie en het bijbehorende programma volgen nog.

Scope

Dronetoepassingen van derde partijen die getest kunnen worden in het ADL. Deze toepassingen richten zich bijvoorbeeld op beheer van de openbare ruimte of het afleveren van medische goederen (of thuisbezorgd). Belangrijk om mee te nemen is dat de gemeente geen sanctiebevoegdheden heeft. Naast eisen stellen aan de eigen inkoopvoorwaarden kan de gemeente dus niet veel doen om dronegebruik te reguleren.

Deelvragen

- Is er een fors maatschappelijk belang bij het inzetten van drones? Hoe weeg je een dergelijk belang af tegen risico's? Welke data worden verzameld en met welk doel?
- Wie bepaald de proportionaliteit? Hoe kunnen bewoners betrokken worden?
- Wat is de impact van drones op publieke waarden zoals de TADA?

Usecases:

- Onderhoud en beheer openbare ruimte
- Pakket en maaltijd bezorging
- Logistiek transport
- Vitale maatschappelijke diensten (brandweer, politie, medisch)

Relevante thema's

- **Veiligheid**: drones kunnen neerstorten en zo op allerlei manieren schade aanrichten. Met de nieuwe EU-regelementen is hier uitgebreid aandacht voor en zijn er categorieën opgesteld met risicoprofielen. Hoe kunnen dergelijke risico's meegewogen worden in het gebruik?
- **Privacy**: drones hebben een camera nodig om te vliegen en nemen dus de publieke ruimte op. Met drones kan een groter gebied gesurveilleerd worden, ze zijn relatief onzichtbaar en er kunnen allerlei extra sensoren op geïnstalleerd worden. Daarmee brengt een groeiend gebruik een reële kans op de schending van privacy met zich mee. Dronegebruikers moeten voldoen aan de AVG, maar dit is niet makkelijk te handhaven. Hoe kunnen tools als een DPIA, sensorverordening en privacy code of conduct geïncorporeerd worden in dronebeleid?
- **Cybersecurity**: Recentelijk was in het nieuws dat DJI, het Chinese bedrijf dat marktleider is op het gebied van drones, achterdeurtjes heeft ingebouwd in de software. Hoe gevoelig is het gebruik van drones voor datalekken? En hoe makkelijk is de soft- en hardware van drones te hacken? Zijn deze risico's het gebruik van drones waard?
- **Gegevensbescherming:** Drones verzamelen mogelijk grote hoeveelheden data die buiten het doel van het gebruik vallen.
- I**mpact op waarden:** naast veiligheid en privacy zijn er meerdere publieke waarden te onderscheiden, bijvoorbeeld die door het Rathenau instituut zijn opgesteld voor de digitale samenleving (autonomie, controle over technologie, menselijke waardigheid, rechtvaardigheid en machtsverhoudingen) en de TADA-waarden (inclusief, zeggenschap, menselijke maat, legitiem en gecontroleerd, open en transparant en van iedereen – voor iedereen). Op welke waarden hebben drones nog meer impact.
- **Dual use/function creep**: technologie kan uiteindelijk gebruikt worden voor iets waarvoor het oorspronkelijke niet voor was bedoeld en uiteindelijk negatieve gevolgen kan hebben, bijvoorbeeld het onderdrukken van publieke waarden. Drones zijn hier met hun camera's en mogelijke add-ons erg gevoelig voor.
- **Tech push:** ADL is een tech push waarbij maatschappelijke uitdagingen bij een technologie worden gezocht ipv anders om. Wat zijn risisco's die hieraan kleven? Hoe kan dit meegenomen worden in het vervolg van ADL?